

Fonaments del marxisme. (Compostela, diumenge 17 de Juny) Traduït al català per la comissió nacional de formació de la CAJEI

Justo de la Cueva

NOTA PRÈVIA SOBRE LA TRADUCCIÓ: Aquest esquema fet per Justo de la Cueva per als companys de *Briga, organització juvenil da esquerda independentista galega* als que volem agrair que ens proporcionessin el text, és una síntesi bàsica sobre què és el marxisme, quines són les seves bases teòriques i com han de ser les seves aplicacions pràctiques. Que volem que serveixi al jovent independentista i comunista català per a la seva formació política i econòmica i per la lluita que ha de desenvolupar al carrer contra els estats capitalistes espanyols i francès i contra les seves respectives burgesies. Amb aquesta traducció volem estendre la formació marxista que ha estat allunyada de nosaltres per les parets invisibles que han exercit els estats i nacionalistes espanyols d'esquerres que ens han impedit durant molt de temps poder llegir, formular i lluitar en la nostra llengua. Amb aquest esperit de lluita i rebel·lia constant que ens ha de caracteritzar com a joves us convidem a llegir aquestes pàgines.

Comissió de Formació Nacional de la CAJEI

NOTA PRÈVIA. Aquest esquema té com finalitat servir de recordatori pels assistents. Conté l'esquelet (els títols numerats que van en el text en negreta i subratllats) de la intervenció del ponent. I el text d'algunes de les cites que es tractaran així com les referències bibliogràfiques (que van en lletra més petita). També conté un repertori d'algunes dades concretes. I les afirmacions i proposicions clau i alguns exemples concrets. Encara que tres hores són moltes per al qual ha d'escoltar, són desesperadament insuficients per a un tema de l'envergadura del que aquí s'escomet. L'estratègia del ponent ha estat la d'escollir un grapat de qüestions clau i desenvolupar-les amb algun detall afegint al final una molt breu sinopsi de l'elaboració del marxisme i de quin és el seu nucli.

ÍNDEX

Primera part (11,00 a 12,00 hores)

I. El marxisme com crítica implacable de tot l'existent. La seva conclusió: aquest món és una merda i la culpa la té el capitalisme. Perquè el Mode de Producció Capitalista és una fàbrica contínua de misèria. Marx tenia raó. La llei general de l'acumulació capitalista i l'empobriment absolut del proletariat. Hominització, bipedació i quatre milions i mig d'anys de comunisme primitiu. 10.000 anys de propietat privada i 500 de capitalisme.

1.El marxisme és, abans de res, la crítica implacable de tot l'existent.

2.Marx i Engels, en dos llibres clau descriuen com el món existent és una merda i la culpa la té el capitalisme.

3.La llei general de l'acumulació capitalista de Marx i l'empobriment absolut del proletariat.

4.Marx tenia raó. Les dades, la demostració empírica, proven la validesa d'aquesta llei enunciada per Marx

5.Els països avui pobres ho són perquè els avui rics es van enriquir mitjançant el capitalisme empobrint-los a ells.

6.Quatre milions i mig d'anys de comunisme primitiu, deu mil anys de propietat privada i 500 anys de capitalisme. Hominització, bipedació i comunisme primitiu.

Segona Part (de 12,05 a 13 hores)

II. Maneres de producció. Opacitat del capitalisme. Mercantilització. La plusvàlua.

7.Una eina conceptual clau: Els modes de Producció (tributari o asiàtic, antic o esclavista, feudal, burgès o capitalista)

8.La característica opacitat del capitalisme. I la mercantilització de totes les coses (la conversió dels valors d'ús en valors de canvi) com motor creador i destinació manifesta del capitalisme.

9.La plusvàlua. El secret del capitalisme. El sistemàtic robatori de treball als treballadors desvetllat per l'explicació científica de l'explotació capitalista que Marx fa a El Capital. Un exemple basc.

Tercera Part (de 13,05 a 14 hores)

III. Classes i lluita de classes. Les nacions i el seu dret a l'autodeterminació. La violència dels oprimits i explotats és sempre legítima. Un cop d'ull final molt ràpid a l'elaboració i al nucli del marxisme.

10.De la Prehistòria (societat sense classes i sense Estat) al comunisme futur (societat sense classes i sense Estat) passant per la Història de totes les societats fins als nostres dies que és la Història de les lluites de classes.

11.Les classes i les nacions i el seu dret a l'autodeterminació. Un problema de candent actualitat per als marxistes al món i a l'Estat espanyol.

12.Enfront de la curiosa aparició actual de comunistes cristians i pacífics, per als marxistes la violència dels oprimits i explotats és sempre legítima i necessària.

13.Un cop d'ull final molt ràpid a l'elaboració i al nucli del marxisme

Primera part (11,00 a 12,00 hores)

1.El marxisme com crítica implacable de tot l'existent. La seva conclusió: aquest món és una merda i la culpa la té el capitalisme. Perquè el Mode de Producció Capitalista és una fàbrica contínua de misèria. Marx tenia raó. La llei general de l'acumulació capitalista i l'empobriment absolut del proletariat. Hominització, bipedació i quatre milions i mig d'anys de comunisme primitiu. 10.000 anys de propietat privada i 500 de capitalisme.

1.El marxisme és, abans de res, la crítica implacable de tot l'existent.

Al setembre de 1843 el jove Marx (tenia 25 anys) en vespres del seu primer exili d'Alemanya escriu al seu col·laborador Arnold Ruge:

"és tant més segur el que al present hem de portar a terme; em refereixo a la crítica implacable de tot l'existent; implacable tant en el sentit que la crítica no ha d'espantar-se dels seus resultats com en el que no ha de defugir el conflicte amb els poders dominants"

I al llarg de tota la seva vida no només va exercir **aquesta crítica implacable de tot l'existent** sinó que va assolir que es convertís en tasca clau de tots els marxistes. Crítica implacable de tot l'existent que inclou el que els propis marxistes fan, pensen, escriuen, organitzen.

És, certament necessari fer una crítica radical, implacable, de tot allò **fet per l'enemic**. Però és imprescindible fer una crítica radical, implacable, de tot allò **fet per nosaltres i pels nostres amics i camarades**. Sense caure en la imbecil·litat de creure que criticar el que nosaltres i els nostres amics o companys de lluita fem **és donar armes a l'enemic**. A l'enemic se li donen bases quan es cau en la imbecil·litat de creure que unir-se a una lluita justa equival a entrar en un cabalístic o alquimista cercle de guix que de forma màgica i instantània converteix als ximplers en llestos, als maldestres en hàbils, als ignorants en savis, als covards en valents, als que parlen massa en discrets.

2.Marx i Engels, en dos llibres clau descriuen com el món existent és una merda i la culpa la té el capitalisme.

De 1842 a 1844 Engels -nascut en 1820- treballa en l'empresa Ermen and Engels de Manchester. I aprofita l'estada. Escriu un llibre fonamental. Com ell mateix diu en la seva dedicatòria ("*A la classe treballadora de Gran Bretanya*"):

"Treballadors:...He viscut bastant entre vosaltres per a conèixer una mica de la vostra condició; al vostre coneixement he dedicat la meva major sol·licitud; he estudiat, quan em va ser possible, els diversos documents oficials i no oficials; no em vaig acostumar amb això; vaig voler, més que el coneixement abstracte del meu assumpte, vaig sentir la necessitat de veure-us en les vostres mateixes cases, d'observar-vos en la vostra vida quotidiana, de xerrar amb vosaltres respecte de les vostres condicions de vida i patiment, d'assistir a les vostres lluites contra el poder polític i social dels vostres opressors. Ho he fet així: vaig abandonar la companyia, els convits, el vi d'Oporto i el champaña de les classes mitges, i he dedicat les meves hores d'oci, gairebé exclusivament, a establir relació amb simples treballadors..."

Es tracta, ni més ni menys, que de la primera obra marxista d'investigació sociològica "amb treball de camp: observació participant". L'obra que evidencia que la sociologia marxista neix recolzant-se en una riquíssima aportació de material empíric experimental. Llibre decisiu perquè expressa el coneixement acumulat que Engels, que ja coneixia personalment a Marx des de 1842, va aportar a l'enllumenament conjunt per Marx i ell del materialisme històric.

Friedrich Engels: *La situación de la clase obrera en Inglaterra*. Editorial Futuro, Buenos Aires, 1965. Akal Editor, Madrid, 1976. 336 pàgines. (Escrit en alemany el 1845 a Barmen -Prusia Renana-. Títol original *Die Lage der arbeitenden Klasse in England*, 1845)

Karl Marx (nascut el 1818 i mort el 1883) va escriure un llibre fonamental: *El Capital. Crítica de l'economia política*.

Només el Llibre Primer va ser publicat en vida de Marx. El 1867: *El Capital. Crítica de la economía política. Libro Primero: El proceso de producción del capital*. Volumen 1, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1978 (2ª de España). Volumen 2, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1979 (2ª de España). Volumen 3, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1980 (2ª de España). Títol

original *Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie. Buch I: Der Produktionsprozess des Kapitals*, Verlag von Otto Meissner, Hamburg, 1867.

Els Llibres Segon i Tercer de El Capital publicats per Engels el 1888 i el 1894 després de la mort de Marx i gràcies a un difícilíssim i meritori treball obre els manuscrits:

-*El Capital. Crítica de la economía política. Libro Segundo: El proceso de circulación del capital*. Volumen 4, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1976 (1ª de España). Volumen 5, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1976 (1ª de España). Títol original *Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie. Buch II: Der Cirkulations des Kapitals* Verlag von Otto Meissner, Hamburg, 1885

-*El Capital. Crítica de la economía política. Libro Tercero: El proceso global de la producción capitalista*. Volumen 6, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1976 (1ª de España, 1ª en español). Volumen 7, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1977 (1ª de España, 1ª en español). Volumen 8, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1981 (1ª de España). Títol original *Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie. Buch III: Der Gesamtprozess der kapitalistischen Produktion* Verlag von Otto Meissner, Hamburg, 1894).

Qualsevol persona culta sap que aquest llibre ha suposat per a la humanitat una revolució superior a la qual per a Europa va suposar afirmar que era la Terra la que donava voltes al Sol i no al revés. A El Capital hi ha almenys (són molts més), dos llibres. Un és el que consisteix en una gegantesca, monumental, elaboració científica i teòrica que ha suposat una obertura decisiva en l'horitzó mental de la humanitat. Que en el camp de les ciències de l'home iguala o supera al que en l'Astronomia van suposar Kepler, Copèrnic i Galileu junts o en el de les ciències físiques i naturals Newton, Darwin i Einstein junts. Però, al costat d'aquest llibre científicament decisiu que hi ha a El Capital, qualsevol lector troba l'altre llibre que està en els mateixos toms. Un llibre que és una magistral descripció sociològica dels horrors i la brutalitat de la societat industrial anglesa del segle XIX, de la misèria i el dolor i el sofriment generats pel desenvolupament del capitalisme industrial anglès i que és perfectament aplicable a la realitat d'aquests mateixos horrors i brutalitat que AVUI s'estan produint en moltes -massa extenses i massa poblades- parts del planeta.

El propi Marx advertia en el pròleg de la primera edició que podria haver escrit una descripció anàloga sobre la realitat alemanya "*si els nostres governs i parlaments, com a Anglaterra, designessin periòdicament comissions investigadores de la situació econòmica; si a aquestes comissions se'ls conferissin els mateixos plens poders que gaudeixen a Anglaterra per a investigar la veritat; si a tals efectes es poguessin trobar homes tan competents, imparcials i inflexibles com els inspectors fabrils anglesos, com els seus autors d'informe mèdics sobre la "Public Health" (salut pública), els seus funcionaris encarregats d'investigar l'explotació de les dones i nens i les condicions de vida i alimentació, etc"*.

Marx va realitzar una hercúlia tasca de pacient lectura, apilament, anotació, crítica i anàlisi d'aquests informes anglesos i els va integrar en El Capital. De manera que les seves descripcions de la realitat anglesa tenen la solidesa i l'aport de proves materials contrastades i de proves documentals i detallades del millor al·legat que qualsevol acusador dels Judicis de Nuremberg hagi fet. Pàgines i pàgines i pàgines i la majoria aixafadora dels capítols d'aquest llibre Primer són aquests al·legats solidíssims d'acusació de crims i horrors, un relat vibrant, acusador de crims, desenmascarador de mentides, flagel·lador de miserables. Llegir aquestes pàgines suposa llegir un relat d'aventures no inventades sinó molt reals, ple de sang i de violència, d'abnegació i de maldat, de sacrificis i d'espoliacions.

3.La llei general de l'acumulació capitalista de Marx i l'empobriment absolut del proletariat.

En el que és el llibre científic clau que és El Capital, en el llibre Primer, MARX va anunciar **la depauperació absoluta del proletariat** (l'empobriment absolut del proletariat) al formular "**la llei general, absoluta, de l'acumulació capitalista**". La llei que:

"Produeix una acumulació de misèria, proporcionada a l'acumulació del capital. L'acumulació de riquesa en un pol és al mateix temps, doncs, acumulació de misèria, turments de treball, esclavitud, ignorància, embrutiment i degradació moral en el pol oposat"

(Karl Marx: *Das Kapital/Kritik der politischen ökonomie*. Buch I.1867. Cito de la pàgina 805 de l'edició en castellà *El Capital. Crítica de la economía política*. Libro Primero. Volumen 3, Siglo XXI de España Editores S.A., Madrid, 1980 (2ª de España). Capítol XXIII La ley general de la acumulación capitalista)

"Amb la disminució constant en el nombre dels magnats capitalistes que usurpen i monopolitzen tots els avantatges d'aquest procés de trastocament, creix la massa de la misèria, de l'opressió, de la servitud, de la degeneració, de l'explotació"

(Ibidem pàgina 953. Capítol XXIV La Llamada acumulación originaria)

El que Marx enuncitava al formular aquesta llei és que el capitalisme, el Mode de Producció Capitalista és una fàbrica contínua de misèria. Que el que el capitalisme produeix a mesura que es desenvolupa és pobresa, misèria, malaltia, ignorància, misèria. I, perquè es produeix això, aconsegueix una acumulació cada vegada major de més riqueses en menys mans.

Marx, al costat de Engels, ja havia avançat en 1848, en el *Manifest comunista*, aquesta tesi de la depauperació absoluta del proletariat dient que: *"L'obrer modern, per contra, lluny d'eleva-se amb el progrés de la indústria, descendeix sempre més i més per sota de les condicions de vida de la seva pròpia classe. El treballador cau en la misèria, i el pauperisme creix més ràpidament encara que la població i la riquesa"*

Immanuel Wallerstein, ha emfatitzat la validació empírica del pronòstic de Marx, més de cent anys després de que fos publicat. Dient que:

"Vull defensar la tesi marxista que fins i tot els marxistes ortodoxos tendeixen a enterrar avergonyits, la tesi de la depauperació absoluta (i no relativa) del proletariat.

Ja estic escoltant els murmuris dels amics. Segur que no parles de debò; segur que et refereixes a la depauperació relativa. No està el treballador industrial en unes condicions notablement millors avui que en 1800?. El treballador industrial sí, o almenys molts treballadors industrials. Però els treballadors industrials segueixen constituint una part relativament petita de la població mundial. L' aclaparant majoria dels treballadors mundials, que viuen en zones rurals o oscil·len entre aquestes i els suburbis de la ciutat, estan en pitjors condicions que els seus avantpassats fa cinc-cents anys. Mengen pitjor i certament tenen una dieta menys equilibrada. Encara que tenen més probabilitats de sobreviure al seu primer any de vida (a causa de l'efecte d'una higiene social destinada a protegir als privilegiats), dubto que les esperances de vida de la majoria de la població mundial a partir del primer any de vida siguin majors que abans; sospito que més aviat succeeix el contrari. Indiscutiblement treballen més: més hores per dia, per any, per vida. I atès que ho fan per una recompensa total inferior, la taxa d'explotació ha augmentat fortament".

(pàgina 91 de l'edició en castellà de *El capitalismo histórico*, Siglo XXI de España editores S.A.Madrid,1988)

Wallerstein ha explicat també lluminosament la forma que el capitalisme històric, **el capitalisme real**, ha desenvolupat (com eines pròpies i per al seu millor funcionament) el sexisme i el racisme. I de quina manera aquest racisme i aquest sexisme, creacions del capitalisme que modifiquen -empitjorant-los increïblement- fenòmens anteriorment existents (la xenofòbia i la posició dominant dels homes sobre les dones), han configurat un marc ideològic d'humiliació opressiva que no havia existit mai amb anterioritat al capitalisme històric. En definitiva sosté que **tant en termes materials com psíquics (sexisme i racisme) hi ha hagut una depauperació absoluta, un empobriment absolut.**

És fonamental demostrar amb dades aquest empobriment. I hi ha dades decisives, indiscutibles, irrefutables

4.Marx tenia raó. Les dades, la demostració empírica, proven la validesa d'aquesta llei enunciada per Marx

Són precisament els organismes al servei del capitalisme mundial (Fons Monetari Internacional, Banc Mundial, Organització de les Nacions Unides (ONU) i les seves Agències, etc) qui els reuneixen, calculen i publiquen. Els quals fan cantar als nombres el fracàs mundial del capitalisme com sistema de satisfer ni tan sols les mínimes necessitats de la gent. **De manera que són els experts al servei del capitalisme els quals publiquen les dades que proven que avui és un fet la depauperació absoluta (l'empobriment absolut) del proletariat que aquesta llei formulada per Marx anunciava. I que el Mode de Producció Capitalista és una fàbrica contínua de misèria.**

Per exemple: *"Actualment hi ha en el món més gent que passa fam que mai en la història de la humanitat, i el seu nombre va en augment".*Aquesta escarida i terrible denúncia del fracàs mundial del capitalisme,

publicada en 1987, no la feien i publicaven precisament uns comunistes. Ho feia ni més ni menys que la Comissió Mundial sobre el Medi ambient i el Desenvolupament constituïda per complir un encàrrec de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

(World Commission on Environment and Development (Comissió Mundial del Medi ambient i del Desenvolupament): **Our Common Future**, Oxford University Press, 1987. Cito de la pàgina 51 de l'edició en castellà **Nuestro futuro común**, Alianza Editorial S.A., Madrid, 1988. 460 pàgines.)

En unes entrevistes publicades en EL MUNDO el 23 de juny de 2006 i en EL PAIS 5 dies després el sociòleg suís Jean Ziegler, Relator Especial de l'ONU per al Dret a l'Alimentació, va denunciar que: Vivim una tragèdia: **mai la misèria ha estat tan gran: 100.000 persones moren al dia a conseqüència de la fam...** En el 2005, només 500 empreses multinacionals controlaven més del 52% del PIB mundial. I al mateix temps **cada cinc segons un nen menor de deu anys mor de fam. Cada quatre minuts una persona perd la vista per falta de vitamina A.** Hi ha dues classes de fams, la conjuntural, com ara succeeix a la Banya d'Àfrica, a causa de la sequera. I la fam estructural, la del subdesenvolupament, la desnutrició fetal: aquesta que transmeten les mares als fills perquè elles mateixes estan subalimentades."

Com encertadament va dir al maig de 1995 l'Organització Mundial de la Salut (en un informe presentat a Ginebra amb motiu de l'Assemblea Mundial de la Salut), "**la pobresa és la malaltia més mortífera del món. La pobresa extrema és la primera causa de mortalitat i sofriment al món.**"

(LA VANGUARDIA 2.3.1995 pàgina 29)

La meitat de la població mundial (3.300 milions de persones) viuen amb menys de dos dòlars al dia (poc més d'euro i mig al dia). D'ells 1.300 milions viuen amb menys de 1 dòlar al dia. **MAI VA HAVER TANTS EMPOBRITS COM ARA.** Mentrestant 37 milions de rics al món (només el mitjà per cent de la població mundial) tenen cadascun més de mig milió de dòlars. El 9 de juny de 2003 el director general de l'Oficina Internacional del Treball (OIT), Juan Somavía, va afirmar que "**Mai havíem vist tanta riquesa mentre una xifra tan gran de persones segueix vivint en la més abjecta pobresa**".

Dels 191 països i territoris estudiats per l'Informe 2003 del PNUD els trenta-nou (39) amb ingressos alts han acaparat ni més ni menys que el 80% del Producte Brut Mundial. El vuitanta per cent del total de béns i serveis produïts en el món en un any per a només el quinze per cent (15,22%) de la població mundial. **Vuitanta per cent dels ingressos per al quinze per cent de la població enriquida pel capitalisme. Deixant només el vint per cent dels ingressos per al vuitanta-cinc per cent de la població empobrida pel capitalisme.**

La qual cosa significa que el capitalisme ha produït un creixent "desfasament" en el consum de l'excedent entre el 15% de la població situada en la capa més alta i el 85 restant de la població mundial.

És clar que per a aquesta capa que suposa entre el quinze per cent de la població mundial és absurd parlar de fracàs del **capitalisme real**. Per a ells el triomf del **capitalisme real** està a pràcticament tot el planeta, no ha portat més que beneficis. Són els altres, la resta de la població mundial, els quals podrien parlar de fracàs del **capitalisme real**. Els quals podrien afirmar que és un fracàs com sistema perquè provoca la misèria i generalitza la pobresa en el món, afegint que a més està deteriorant/destruint la vida en el planeta. He dit que "podrien". Perquè una immensa majoria d'aquests perjudicats no té accés a la informació necessària i està desorientada i alienada respecte de la seva realitat. Fins al punt que celebra el triomf del **capitalisme real** sense saber que celebra el triomf de i per aquesta capa privilegiada del quinze per cent mundial. Un triomf que implica necessàriament l'empobriment de la immensa majoria.

(Comte! Encara que dintre de les nostres nacions, la meva basca i la vostra gallega, patim l'explotació capitalista i la pobresa que genera -els bascos tenim avui nou-cents mil pobres, per sota del llindar de la pobresa de 814 euros mensuals, entre poc més de tres milions d'habitants- Galiza i Euskal Herria formen part d'aquest quinze per cent de la població mundial compost pels països enriquits pel capitalisme)

És molt important explicar per què cal parlar de països enriquits i empobrits en comptes de dir països rics i pobres.

5. Els països avui pobres ho són perquè els avui rics es van enriquir mitjançant el capitalisme empobrint-los a ells.

I és molt important explicar per què cal parlar de països enriquits i empobrits en comptes de dir països rics i pobres. Perquè els països avui pobres ho són perquè els avui rics es van enriquir mitjançant el capitalisme empobrint-los a ells. Per a ocultar-ho els periòdics, els comentaristes, els polítics i els professors al servei del capitalisme diuen EL NORD als països enriquits: Japó, Estats Units i els seus estats associats (Puerto Rico i Israel), Canadà, els dotze de la Comunitat Europea, els set de la EFTA, la URSS, l'Alemanya de l'Est, Txecoslovàquia i els països recentment enriquits del Pacífic (Austràlia, Nova Zelanda, Singapur, Hong-Kong, Taiwan i Corea del Sud). En 1988 havia cinc mil cent tres milions de persones a la Terra. D'ells una mica menys de la quarta part (1.184 milions, el 23% del total) en aquests països enriquits, AL NORD. Aquest 23% de la població va acaparar en 1988 el 85% del Producte Brut mundial (més de quinze bilions i mig de dòlars: 15.659.590.000.000 \$). Mentre que, per contra, els habitants dels països empobrits, als quals diuen EL SUD, que eren la resta i sumaven 3.919 milions de persones (el 77% del total mundial) malvivien amb només el 15% del producte brut mundial, amb bastant menys de tres bilions de dòlars (2.808.668.000.000 \$). **El 23% de la població mundial que vivia al NORD va acaparar en 1988 el 85% del producte brut mundial mentre que el 77% que malvivia al SUD havia de repartir-se el 15% d'aquest producte.**

Doncs bé, el 1750 **les coses eren al revés**. El que es diu el SUD sumava el 77% del producte mundial mentre que el que es diu el NORD es quedava amb el 23%. I durant segle i mig el SUD va seguir assolint més part del producte mundial que el NORD. **El "sorpasso", l'avançament del SUD pel NORD, només es va produir tan relativament a prop com el 1900.**

Tots les dades han estat calculades en **dòlars** i en **preus dels Estats Units de 1960**, perquè puguin fer-se comparances de país a país i d'any a any.

- El 1750 el PNB del NORD era de 35.000 milions de dòlars de 1960 enfront de 120.000 -milions del PNB del SUD. El NORD tenia el 23% i el SUD el 77% del PNB mundial.
- El 1860 el PNB del NORD era de 115.000 milions de dòlars de 1960 enfront de -165.000 milions del SUD. El NORD tenia el 41% i el SUD el 59% del PNB mundial.
- El 1900 el PNB del NORD era de 290.000 milions de dòlars de 1960 enfront de 188.000 milions del SUD. El NORD tenia ja el 61% i el SUD el 39% del PNB.
- El 1976, arrodonint les xifres, el PNB del NORD era de tres bilions-mundial. (tres milions de milions) de dòlars enfront d'un bilió del SUD. El Nord tenia el 75% i el SUD el 25% del PNB mundial.

El 1800 Amèrica del Nord ja superava a Europa Occidental amb una renda per càpita de 266 dòlars enfront de 213. **Però Xina superava amb 228 als 213 d'Europa Occidental!**. I si França tenia en el període 1781-1790 una renda per càpita de 170 a 200 dòlars l'Índia tenia de 160 a 210 en 1800. El que va succeir és que **després**, precisament **quan i perquè** els països capitalistes van subjugar i van dominar i van explotar a la Índia i a la Xina, la Xina i l'Índia es van empobrir. Xina va baixar ja a 204 dòlars de renda per càpita en 1860 i a 170 en 1950. L'Índia va baixar el 1900 al nivell de 140 a 180.

De manera que no es tracta només que **abans el SUD fou més ric que el NORD**. Ni tan sols es tracta només que **el SUD es va empobrir mentre que el Nord es va enriquir**. L'important és que **el NORD es va fer ric perquè va empobrir al SUD**.

El capitalisme ha fet rics als països del NORD perquè ha fet pobres als països del SUD. Els països avui pobres ho són perquè els avui rics es van enriquir mitjançant el capitalisme empobrint-los a ells.

6.Quatre milions i mig d'anys de comunisme primitiu, deu mil anys de propietat privada i 500 anys de capitalisme.

Hominització, bipedació i comunisme primitiu. Faré una brevíssima síntesi del procés d'hominització segons els últims resultats de la investigació antropològica. Posant importància a la bipedació i les seves conseqüències físiques i socials. Per després entrar al tema clau: **EL COMUNISME VA NÈIXER AMB LA NOSTRA ESPÈCIE I AMB LA SEVA EXPLOTACIÓ ES VA REFUGIAR A LA CLANDESTINITAT**. Enfront de qui tots els dies proclamen als quatre vents com si anés una veritat evident la falsedat de que el capitalisme és la forma NATURAL de viure i d'organitzar-se socialment, ocultant que té només escassos cinc-cents anys d'existència, cal recordar que el que és cert és **l'experiència global, referida a la globalitat de les formes d'actuar, del comunisme primitiu viscut durant quatre milions d'anys (o quatre milions i mig) per les espècies**

predecessores de la del Homo sapiens sapiens a la qual pertanyem.

Afegint que fins i tot la majoria de la durada arribada per la nostra **espècie també l'ha viscut en comunisme primitiu**. Que només comença a trencar-se quan comença la primera desgràcia de la Humanitat: la conversió de les dones en propietat privada i primera forma dels diners. Fallida que implica la lenta i llarga evolució de la societat sense classes a la societat de classes. Llarga i lenta evolució en la que els modes de producció comunitaris coexisteixen en el temps amb els primers cultius de cereals i amb la primera ramaderia, fent-ho també amb les emergents societats de classes i l'emergent mode de producció tributari.

El comunisme va néixer amb la nostra espècie i amb la seva explotació es va refugiar en la clandestinitat. I són només un grapat de mil·lennis de la vida de la humanitat els quals aquesta gemega en l'explotació, patint la divisió de classes i només un grapat de segles els viscuts sota la renovada i intensificada explotació del capitalisme, enfront de milions d'anys de comunisme primitiu viscut per la nostra espècie i les seves antecessores. Per això no és d'estranyar que succeeixi que **"el comunisme és un vell i permanent somni de la humanitat oprimida"**.

El pas del comunisme primitiu fins a l'actual situació hegemònica del capitalisme s'ha realitzat a través de la successió de diferents Modes de Producció. D'aquest concepte clau del marxisme tractarem a la següent hora.

Segona Part (de 12,05 a 13 hores)

Modes de producció. Opacitat del capitalisme. Mercantilització. La plusvàlua.

7.Una eina conceptual clau: Les Maneres de Producció (tributari o asiàtic, antic o esclavista, feudal, burgès o capitalista)

El concepte clau de Mode de Producció estava ja començant a ser tractat tan aviat com el 1845 en una altra obra genial, aquesta conjunta de Marx i Engels, *La Ideologia Alemanya. Crítica de la nova filosofia alemanya, representada per Feuerbach, B. Bauer i Stirner i del socialisme alemany representat pels seus diversos profetes*. Escrita en alemany a Brussel·les entre 1845 i 1846.

Aquesta obra, importantíssima i fonamental, trigaria gairebé vuitanta anys a ser publicada. I primer en rus. Parcialment, el primer capítol, el 1924 i després completa el 1932. Hi ha una edició anglesa de 1965: *German ideology*, Londres, 1965. En espanyol hi ha una uruguaiana de 1968: *Marx-Engels, La ideología alemana*, Montevideo, Uruguay, Ediciones Pueblos Unidos, 1968 i una espanyola de 1970: *Marx, K, y Engels, F.:La ideología alemana*, Grijalbo, Barcelona, 1970, con successives reimpressions.

I el propi *Manifest comunista* de Marx i Engels apareix el 1848 influenciat per la descripció de similituds i diferències entre diferents Modes de Producció. Però la formulació més madura i canònica del concepte de Mode de Producció l'escriu Marx en alemany a Londres el gener de 1859 al redactar el seu prodigiós *Pròleg de la Contribució a la crítica de l'Economia Política*.

Karl Marx: *Prólogo de la Contribución a la crítica de la Economía Política*. (Publicat al llibre *Zur Kritik der politischen Oekonomie von Karl Marx, Erstes Heft*, Berlin, 1859. En espanyol a *Obras escogidas* Tom I, pàgines 516 a 520, Editorial Progreso, Moscú, 1981)

Marx fa en ell un recorregut autobiogràfic per explicar “*La trajectòria dels meus estudis d'Economia Política*” i després afirma que:

“El resultat general al que vaig arribar i que, una vegada obtingut, va servir de fil conductor als meus estudis, pot resumir-se així: en la producció social de la seva vida, els homes contreen determinades relacions necessàries i independents de la seva voluntat, relacions de producció, que corresponen a una determinada fase de desenvolupament de les seves forces productives materials. El conjunt d'aquestes relacions de producció forma l'estructura econòmica de la societat, la base real sobre la qual s'aixeca la superestructura jurídica i política i a la qual corresponen determinades formes de consciència social. El mode de producció de la vida material condiona el procés de la vida social, política i espiritual en general. No és la consciència de l'home la qual determina el seu ésser, sinó, per contra, l'ésser social és el que determina la seva consciència”

I després “*a grans trets*” enumera “*el mode de producció asiàtic, l'antic, el feudal i el modern burgès*”. En realitat es tracta de dues grans categories: la del Mode de Producció Tributari i la del Mode de Producció Capitalista. En el primer la classe dominant extreu, arrenca o expropia directament als seus dominats i explotats una part del que aquests produeixen en forma de tribut (tant en espècie com en diners). En el Mode de Producció Capitalista la classe dominant extreu, arrenca o expropia també als seus dominats o explotats una part (encara major) del que aquests produeixen. Però ho fa de forma oculta com plustreball o plusvàlua i disfressada de beneficis del Capital. El Mode de Producció antic (o esclavista) és una forma imperfecta del Mode Tributari en el que els esclaus són la força de producció pel mercat. El feudal és una altra forma imperfecta de Mode Tributari sorgit de la dissolució del esclavista. És característic que el Mode de Producció Capitalista només s'ha desenvolupat a partir de la successió d'una forma imperfecta del Mode Tributari (el feudal).

En un altre llibre genial de Marx, els *Grundrisse*, elaborats en esborrany en alemany el 1857-1858, Marx tracta d'altres modes de producció precapitalistes, variants del Mode de Producció Tributari amb notables supervivències del comunisme primitiu.

Karl Marx: *ELEMENTOS FUNDAMENTALES PARA LA CRÍTICA DE LA ECONOMÍA POLÍTICA*. Esborrany 1857-1858. Títol original *Grundrisse der kritik de politische ökonomie (rohentwurf)* 1857.1858. Primera publicació en 1939-1941 per l'Institut Marx-Engels-Lenin (IMEL) de Moscú. DESAPERCIBIDA. Nova publicació en facsímil en només 1 volumen de Dietz Verlag en Berlín 1953. Circa 1970 edicions francesa, italiana, russa e anglesa. L'espanyola és de SIGLO XXI editores. Volum 1 Mexico 1971. Vol 2 B.Aires 1972. Vol 3

La qual cosa ens condueix a dues qüestions fonamentals del marxisme: la mercantilització de totes les coses amb el capitalisme i la plusvàlua.

8.La característica opacitat del capitalisme. I la mercantilització de totes les coses (la conversió dels valors d'ús en valors de canvi) com motor creador i destinació manifesta del capitalisme.

Una característica fonamental del Mode de Producció Capitalista és la seva opacitat i la seva capacitat per falsificar la Història i la realitat. La seva capacitat per fabricar i implantar la ideologia, és a dir la falsa consciència necessària. Necessària per al capitalista perquè li facilita l'explotació dels que explota. Falsa consciència necessària que inverteix la realitat, que col·loca els peus al cap, i el cap als peus, que fa de la nit dia, que converteix en benèfic guardià al torturador, que defineix com imprescindible dador de treball a l'empresari capitalista que sempre viu de robar treball als seus empleats.

Aquesta opacitat del sistema capitalista, aquesta capacitat seva per mistificar, per fer equívocues les coses, per fer que les coses semblin ser el que no són, és la causa que sembli que el capitalisme ha millorat la situació dels treballadors mentre que se'ns menteix eficaçment que la misèria que realment ha produït i que hem quantificat a la Primera Part s'explica perquè s'ha produït a on no han sabut fer que el capitalisme funcioni.

En el Mode de Producció Feudal l'explotació és clara, diàfana i l'explotat la veu nítidament amb els seus propis ulls: un escamot armat de soldats del senyor feudal irromp a la seva granja i es duu per la força (o amb la mera amenaça de la força que l'exhibició de les seves armes suposa) una part de la collita que és el fruit del seu treball de molts mesos. Dos terços, la meitat, menys si té sort.

En el Mode de Producció Capitalista hi ha també una explotació, un dur-se una part del fruit del treball de l'explotat. Solament que aquest "dur-se" està disfressat, ocult. Perquè al Mode de Producció Capitalista les coses NO són el que semblen. I el que sembla NO és el que succeeix. La realitat apareix invertida als ulls dels explotats (com a la càmera obscura de la màquina fotogràfica escriuen Marx i Engels): el cap on han d'estar els peus, els peus on ha d'estar el cap. A l'explotat capitalista li paguen un salari que sembla que és el pagament del fruit del seu treball. Però que és la forma que li roben una part (la major) del fruit del seu treball. El que succeeix és que això està tan disfressat que cal esperar que el geni de Marx ho expliqui mitjançant el concepte clau del plusvalor i de la plusvàlua.

L'opacitat, la falsificació de la realitat que és el capitalisme ens ha conduït a aquesta alienació capitalista que és la mercantilització, és a dir, el trànsit del valor d'ús al valor de canvi. La conversió de totes les coses (també de les persones) en mercaderies. I la seva conseqüència el fals desenvolupament personal i les relacions entre persones com relacions entre coses. Els diners apareixen personalitzats, dotats de poders màgics: és un fetitxe que dicta i aterra com un ídol. Ho mesura tot, ho enriqueix o ho arruïna. Els íntims sentiments es fan moneda pública i fungible, i el poder de compra es converteix en l'ànima humana: és en la butxaca i en la cartera on resideix ja la "essència immortal". L'individu s'aliena i el col·lectiu es transforma en un buit de consciència crítica.

Perquè pensem que aquesta monstruositat que patim, el capitalisme, NO és una desgràcia sobrevinguda sinó alguna cosa natural i necessària ens oculten que només té cinc-cents anys i que va suposar la condemna feroç i sense misericòrdia de la pugna mercantil, de la lluita a mort entre valors de canvi. Els humans ens vam convertir llavors en meres mercaderies. Des de llavors tenim un preu de compravenda. Les nostres relacions no són en absoluts personals sinó de mercat: és aquest el mediador entre nosaltres com objectes a la venda i el comprador. Ja que manquem de relacions personals i que només som objectes mercantils, manquem també de capacitat per a integrar-nos en una col·lectivitat: la nostra individualització és absoluta doncs només els diners, aquest fetitxe totpoderós, ens relaciona alienadament amb l'exterior. Ja que som mercaderia de carn i sang, la col·lectivitat és tan sols el lloc de canvi. El col·lectiu també desapareix doncs ningú ajuda a ningú: a diferència dels llops que són molt solidaris entre si, els humans alienats ens trossegem mútuament com mercaders assedegats de riquesa.

La mercantilització de totes les coses (la conversió dels valors d'ús en valors de canvi) se'ns apareix així com motor creador i destí manifest del capitalisme. És el decisiu capítol 1. del Llibre Primer de *El Capital*, titulat *La mercaderia*, la clau amb la qual Marx obre l'explicació científica de què és el capitalisme i de com

funciona.

9.La plusvàlua. El secret del capitalisme. El sistemàtic robatori de treball als treballadors desvetllat per l'explicació científica de l'explotació capitalista que Marx fa en El Capital. Un exemple basc.

Ha estat Marx qui a El Capital ha trencat amb la seva explicació científica de l'explotació capitalista la cortina amb la que els capitalistes i els seus intel·lectuals havien tergiversat, falsificat i ocultat el mecanisme d'aquesta explotació. Són claus les seccions segona i tercera del Llibre Primer (La transformació dels diners en capital i Producció del plusvalor absolut).

A El Capital hi ha un fragment (El cas de la farina de sagú, pàgina 625 del volum 2) que exemplifica esplèndidament l'extracció de plusvalor, de plusvàlua. Però em permetreu que us relati un exemple basc, desenvolupat per mi en el meu llibre de 1994 Negació basca radical del capitalisme mundial, l'explicació del qual a més ha estat clau per a explicar al seu torn l'estranya mania que els hi va donar als espanyols fa 175 anys d'intentar fer-nos als bascos espanyols per força i que ha desencadenat quatre guerres des de llavors (una d'elles la de guerrilla urbana encara oberta).

Un exemple basc de com l'empresari capitalista en comptes de "donar treball" el que fa és robar treball: abans de la derrota carlista a la primera guerra i de les modificacions dels furs bascos que aquesta derrota va implicar, els terrenys on havia mineral de ferro solien ser terrenys comunals o de "concejo" i el seu usdefruit era lliure per als veïns. Així passava per exemple en Mutiloa, Guipuzcoa, on les mines les treballaven els agricultors del poble que tenien dret indistint a extreure mineral i vendre'l i de tal forma els minerals, les venes de ferro, es feien propietat particular del que es posava a treballar-los i mentre continués aquest treball. El mateix passava amb les mines d'Irun i de Oyarzun. Les quals després serien importantíssimes mines de Somorrostro a Biscaia, amb dues grans masses de ferro en el Munti Triano i en Matamoros, eren propietat comunal de les viles i llocs de la comarca de les Encartaciones i només podien gaudir-les els seus naturals sense que entre ells hagués distinció alguna, sent tots ells lliures d'extreure els minerals com els hi agradés i d'on volguessin (sense perjudicar als altres veïns) i sense que ningú pogués demanar-los ni prendre'ls compte de les seves operacions.

És molt important fixar-se bé en aquest fet decisiu: en aquella situació social i jurídica qualsevol veí podia anar a aquests terrenys comunals i agafar mineral de ferro. **El seu treball a l'agafar-lo i transportar-lo fins a alguna de les ferreries basques era el que donava valor a aquestes pedres que, sense arrencar, no tenien cap valor d'ús ni de canvi.** Aquest veí s'apropiava, al vendre'ls a la ferreria, de tot el valor que el seu treball havia produït i incorporat a aquestes pedres. Així era i funcionava la mineria del ferro precapitalista en aquestes muntanyes.

Però les coses van canviar amb la derrota dels carlistes. Entre les coses que van canviar destaquen les modificacions que van sofrir els furs. I, per això, es va poder exportar mineral de ferro, exportació abans prohibida pel fur. **I, el que va ser decisiu, la gent va poder comprar i apropiar-se dels terrenys comunals.** Així va succeir, per exemple, amb uns riquíssims jaciments de mineral de ferro de les muntanyes de Triano que abans eren propietat col·lectiva dels veïns de la vila de Portugaleta que era propietària d'un proindivís sobre les muntanyes de Triano. Perquè la vila va vendre el 1858 a don Juan María de Ybarra els seus drets a aquest proindivís. (Per cert que el senyor Ybarra va demostrar la seva sagacitat al pagar per ells la ridícula quantitat de 51.081 **reals** i aconseguir al llarg dels anys següents milions i milions de **pessetes** de les mines que es van obrir en aquestes muntanyes).

Els treballadors van seguir extraient mineral de ferro, com abans, d'aquestes muntanyes. I, com abans, el que donava valor a aquestes pedres era el seu treball a l'arrencar-los i transportar-los perquè es pogués extreure el ferro que contenien. **Però aquest treball es feia ara a la manera capitalista. Els treballadors no s'apropriaven de tot el valor que havien afegit a les pedres a l'arrencar-les i transportar-les. Perquè ells no s'apropriaven, com feien abans, d'aquestes pedres i no eren ells qui, com feien abans, els venien i s'apropriaven del preu que els pagaven per ells a les ferreries.** Les pedres sense arrencar, encara al terreny de la mina, no eren com abans propietat comuna de tots els veïns. Eren ara propietat de l'empresari capitalista. I les pedres ja arrencades i ja transportades se les quedava l'empresari capitalista que era qui les venia i s'apropriava del valor que els treballadors l'havien afegit amb el seu treball. **A ells el que ara els compraven era la seva força de treball.**

Que l'empresari capitalista usava fent-los arrencar i moure pedres durant totes les hores de la jornada laboral. Que eren moltes més al dia (dotze) de les quals abans dedicaven a l'assumpte quan ho feien per compte propi (menys de quatre). Però **el que el capitalista els pagava per la seva força de treball, que usava totes aquestes hores, ho recuperava amb el valor afegit a les pedres arrencades i transportades en les primeres hores (tres hores i tres quarts) de treball de cada dia.** El valor afegit a les pedres en les restants vuit hores i quart de treball se l'apropiava l'empresari capitalista. L'hi expropiava als seus treballadors. **Era la plusvàlua que els arrencava.** El temps de treball no pagat. El temps de treball **robat**.

(He d'indicar que les dades de l'exemple reflecteixen gairebé exactament el realment succeït a la mineria biscaïna. Des de 1876 a 1899 els empresaris miners a Biscaia van pagar als seus treballadors un total de 181 milions de pessetes -de les de llavors, clar- en salaris i els van extreure 585 milions de pessetes de plusvàlua (886 milions d'ingressos menys 301 milions de despeses), 3,6 vegades els seus salaris. La jornada laboral era de dotze hores fins que després de la vaga general de 1890 es va fixar en deu hores al dia) El fantàstic i rendibilíssim joc de mans, el truc magnífic, la fabulosa prestidigitació del sistema capitalista (que el geni de Karl Marx va assolir descobrir i denunciar) consisteix precisament en que el capital transforma la plusvàlua en benefici. Aquesta transformació serveix per a aconseguir la típica **opacitat** del sistema capitalista. Aquesta transformació **oculta, amaga, dissimula, fa opac** l'origen del benefici. L'origen del benefici és la plusvàlua. És el valor del **treball no pagat però realitzat** pel treballador i el fruit del qual s'apropia (ho roba) l'empresari. Però l'opacitat del sistema **fa aparèixer les coses com NO són**. El capital és una relació social, una relació entre persones intervinguda per coses, una relació entre el treballador que ven la seva força de treball i el capitalista que la compra i que a canvi s'apropia de tot el fruit de l'ús d'aquesta força de treball. És a dir, de tot el valor que el treball per al qual s'ha usat aquesta força ha afegit a allò sobre el que el capitalista ha volgut que s'usés. Però aquest capital, que és una relació social, sembla ser una cosa. I, a més, una cosa que **sembla** que produeix valor. El benefici, que és la plusvàlua robada al treballador, **sembla** ser el just pagament de la pretesa capacitat productiva del capital. El salari, que és el preu pagat per la força de treball, **sembla** ser el just pagament pel treball realitzat.

Completaré ara l'exemple basc que acabo d'explicar amb uns impressionants detalls. La *Real Sociedad Bascongada de Amigos del País*, va ser constituïda per un document signat per quinze cavallers de Azcoitia el 24 de desembre de 1764, els estatuts del qual van ser aprovats pel rei Carlos III (el Borbó més famós del despotisme il·lustrat) i després (en 1770) elevada per ell a la classe d'Acadèmia i a la condició de Real. Allí, des de 1782 a 1786 va ser professor (i creador de la seva *Escuela Metalúrgica*) el notable químic i mineralogista Fausto de Elhuyar. I en els seus laboratoris Fausto i el seu germà Juan José, també químic i mineralogista, van descobrir i van analitzar l'únic dels elements químics descobert per algun súbdit de la Corona d'Espanya: el wolframi. Però del que ara vull parlar no és de l'Anàlisi química del volframi escrit pels dos germans en 1783, encara que he esmentat l'assumpte per a calibrar la categoria i la importància científica d'aquests dos homes. Sinó d'un estudi de Fausto, datat en 1788, titulat **Estudio de las minas de Somorrostro**.

Es tracta d'un estudi fascinant. Vull cridar l'atenció sobre el fet que està datat vuitanta-nou anys abans que Marx publiqui *El Capital*. És a dir, vuitanta-nou anys abans que vegi la llum el resultat del titànic esforç intel·lectual i científic que Marx ha hagut de fer per a descobrir el fetixisme de la mercaderia i el parany capitalista que encobreix la font de la plusvàlua sota la disfressa del benefici. L'*Estudio* de Fausto de Elhuyar no és un mer treball teòric. Fausto és un investigador químic, un científic amb èxit, un professor respectat que completarà la seva biografia unint a la seva condició de descobridor d'un dels elements químics la de fundador de centres d'ensenyament superior a Europa i a Mèxic, però també un il·lustrat pragmàtic, un guia per a la implantació pràctica del capitalisme, un polític capitalista (va ser director general de mines a Mèxic i al seu retorn a Espanya va ocupar la *Dirección general de Minas*). I el seu *Estudio de las minas de Somorrostro* **és un impagable exemple de la, per a ells, distreta i innocent desvergonya amb la que impúdicament els capitalistes de l'època de la Revolució Industrial afirmen que l'augment de l'explotació de l'home per l'home és la condició necessària per al progrés.**

Vegi's: Fausto de Elhuyar analitza la forma precapitalista de la mineria biscaïna fonamentada en els furs i en la propietat comunal. Assenyala que aquest règim de propietat facilitava que hagués un gran nombre d'excavacions amb molt poc aparell tècnic i amb manifesta impossibilitat d'aconseguir grans beneficis. Assenyala que quan els usufructuaris (els veïns amb dret a aprofitar el terreny comunal) contractaven

assalariats per a ajudar-los en l'extracció no aconseguien elevar els seus guanys de forma notable. Diu expressament que:

"es muy poca o ninguna la distinción que hay entre los propietarios y jornaleros en cuanto al beneficio que sacan de estos trabajos, y no hay ejemplar que haya hecho alguno caudal en estas empresas".

Ningú es feia, doncs, ric amb aquesta forma d'explotació comunal de les mines de ferro. Fausto explica molt bé que això succeeix perquè el sistema foral basc dificulta l'eficient explotació capitalista de l'home per l'home. No ho diu així, clar. **Però això és exactament el que diu quan explica que aquests:**

"defectos provienen de la constitución misma del cuerpo de minería de aquel país, y es impracticable cualquier remedio mientras se mantenga ésta en el mal estado en que se halla. La libertad con que cualquier encartado (es decir, aclaro yo, cualquier vecino de la comarca vasca de las Encartaciones que, por serlo, es comunalmente propietario de esos terrenos con mineral de hierro) se hace dueño de una mina, y la facilidad con que la labra por la abundancia y disposición del mineral, es el origen de estos desórdenes y de la miseria del país, pues hallando la ociosidad un cebo prodigioso en este estado, que con cuatro horas de trabajo proporciona a los obreros un jornal que apenas lograrían en otro con el doble, los naturales del país se entregan a él, abandonando el cultivo de sus campos, que miran con desprecio, y de este modo se constituyen holgazanes de profesión".

El nostre Fausto té clara com és la solució de tan **indesitjable i desordenat** estat de coses. És, és clar, la solució capitalista. Que passa per eliminar la **viciosa** propietat comunal substituïnt-la per la virtuosa propietat privada. I per eliminar la **viciosa** ganduleria de la gent obligant-la a treballar més hores sense que hi hagi necessitat de pagar-los més (per què hauria de pagar-se'ls més, pensa el nostre Fausto, si està clar que amb el que ara guanyen viuen?). Per descomptat que ell no ho diu així. Però ho diu. Vagi si ho diu!. Diu que el remei és:

"que se establezca un cuerpo, que, tomando en propiedad estas minas, disponga con orden así las labores como la economía por medio de directores hábiles".

No se li escapa a Fausto que això podria encarir el preu del mineral perquè els directors i administradors hàbils costen cars. Però sap, i ho explica, que aquests costos compensen. Com els van compensar fa uns anys a General Motors o a la Volkswagen els costos (un milió i mig de pessetes al dia) del contracte d'aquest hàbil director i administrador basc que van disputar i que van cridar "Superlópez" (López de Arriortúa). Compensen perquè el mateix aquest "Superlópez" que els directors i administradors que té en ment Fausto de Elhuyar aconseguïen augmentar els beneficis dels capitalistes de manera infalible: explotant més i millor als treballadors, aconseguint que facin més treball pel mateix o menys preu.

En efecte. Fausto explica que, malgrat les noves despeses que suposarien aquests "directors hàbils", "quedarïen encara sobrants". Sempre que se segueixin les seves recomanacions. La primera de les quals consisteix:

"en que a los obreros, que ahora sólo trabajan cuatro horas al día, se les hiciese trabajar el doble, sin aumentar el jornal, por consiguiente, al mismo coste podría arrancarse el doble mineral que ahora, o con la mitad de los jornales y obreros la misma cantidad que al presente".

No sap un de què admirar-se més. Si de la nitidesa i la claredat amb la que es demostra el rendible que pot ser apropiat-se de plusvàlua obligant a realitzar un plustreball, un treball no pagat. O de la impúdica desvergonya amb la que es defensa l'augment de l'explotació de l'home per l'home com una mesura exigida pel progrés i per la ciència. O del fet que aquesta proposta escrita el 1778 prefigura igual que el mecanisme que seixanta anys després va desencadenar la desamortització dels béns comunals, gràcies a la modificació dels furs fruit de la derrota carlista a la primera guerra, i que va portar l'espoli de la riquesa del poble basc, l'augment de l'explotació de la mà d'obra assalariada, el **desenvolupament** del capitalisme industrial a Euskal Herria Sud i l'enriquiment de la burgesia que es convertirà en basc-espanyolista i peça clau del bloc de classes dominant espanyol.

(Les cites de l'obra de Fausto Elhuyar estan preses d'un treball del professor Emiliano Fernández de Pinedo

titulat *El campesino parcelario vasco en el feudalismo desarrollado* (s.XV-XVIII), publicat en SAIOAK, Revista de Estudios Vascos, nº 1 de l'Any I, 1977, pàgines 136-147. Apunti's al professor Fernández de Pinedo el mèrit gran de cridar l'atenció sobre text tan important i significatiu.)

Tercera part (de 13,05 a 14 hores)

III. Classes i lluita de classes. Les classes i les nacions i el seu dret a l'autodeterminació. La violència dels oprimits i explotats és sempre legítima i necessària. Un cop d'ull final molt ràpid a l'elaboració i al nucli del marxisme

10. De la Prehistòria (societat sense classes i sense Estat) al comunisme futur (societat sense classes i sense Estat) passant per la Història de totes les societats fins als nostres dies que és la Història de les lluites de classes.

El *Manifest del Partit Comunista*, que tot el món coneix simplement com *Manifest comunista* va ser escrit per Karl Marx i Friedrich Engels en alemany entre desembre de 1847 i gener de 1848. Va ser publicat per primera vegada al febrer de 1848 a Londres com a butlletí a part amb el seu títol original *Manifest der Kommunistischen Partei*. CAP altre text ha afectat ja i afectarà en el futur com aquest a la vida de milers de milions d'éssers humans.

Comença així: "*La història de tota la Societat fins ara és la història de lluites de classes.*

Home lliure i esclau, patrici i plebeu, senyor i vassall, amo i fadrí, en una paraula, opressors i oprimits, han estat en un antagonisme constant, han sostingut una lluita ininterrompuda, adés dissimulada, adés franca, una lluita que acabava cada vegada amb una transformació revolucionària de tota la Societat o amb la destrucció comuna de les classes en lluita.

En les primeres èpoques de la Història trobem gairebé pertot arreu una estructuració completa de la Societat en castes diferents, en una variada gradació de les posicions socials. En l'antiga Roma tenim patricis, cavallers, plebeus i esclaus; en l'Edat Mitjana, senyors feudals, vassalls, menestrals, fadrins i serfs; i ultra això noves gradacions particulars en cadascuna d'aquestes classes.

La moderna societat burgesa, sorgida de la destrucció de la societat feudal, no ha abolit els antagonismes de classe. No ha fet més que establir, en lloc de les velles, noves classes, noves condicions d'opressió, noves formes de lluita. La nostra època –l'època de la burgesia– es caracteritza, però, pel fet d'haver simplificat els antagonismes de classe. Com més va, la Societat es divideix més en dos grans camps enemics, en dues grans classes directament oposades l'una a l'altra: burgesia i proletariat."

(citada de l'edició digital en català de la traducció de Carles Castellanos a www.defensadelaterra.org)

Quatre anys després del Manifest Karl MARX en la seva carta a Joseph WEYDEMEYER, datada a Londres, 5 de març de 1852, aclareix que:

"Pel que a mi es refereix, no em cap el mèrit d'haver descobert l'existència de les classes en la societat moderna ni la lluita entre elles. Molt abans que jo, alguns historiadors burgesos havien exposat ja el desenvolupament històric d'aquesta lluita de classes i alguns economistes burgesos l'anatomia econòmica d'aquestes. El que jo he aportat de nou ha estat demostrar: 1) que l'existència de les classes només va unida a determinades fases històriques de desenvolupament de la producció; 2) que la lluita de classes condueix, necessàriament, a la dictadura del proletariat; 3) que aquesta mateixa dictadura no és de per si mateix més que el trànsit cap a l'abolició de totes les classes i cap a una societat sense classes"

Aquest mateix any de 1852 es va publicar a Nova York, com primer número de la revista DIE REVOLUTION un llibre genial de Karl Marx, escrit en alemany entre desembre de 1851 i març de 1852: *El 18 Brumario de Luís Bonaparte*.

Karl Marx: *El 18 Brumario de Luís Bonaparte*, Ediciones Ariel, Esplugas de Llobregat (Brna.), 1971 (és la 2a edició, la primera és de 1968). 171 pàgines. Hi ha una edició de 1985 de Editorial SARPE, Madrid. A una Biblioteca d'Història venuda als quioscos. A Obras escogidas de Marx y Engels Tom I de Editorial Progreso de Moscú està a les pàgines 404-498.

És una obra GENIAL. Un exemple bàsic de materialisme històric, d'anàlisi dialèctica d'un procés concret de lluita de classes en una formació social concreta en un moment històric concret. Conté una excel·lent definició de **classe social** ("*En la mesura que milions de famílies viuen sota condicions econòmiques d'existència que les distingeixen per la seva manera de viure, els seus interessos i la seva cultura d'altres classes i s'oposen a aquestes d'una manera hostil, aquelles formen una classe*").

En altra obra genial, aquesta conjunta de Marx i Engels, *La ideologia alemanya*, a la qual ja em vaig referir

abans , s'afirma que: “Per a nosaltres, el comunisme no és un estat que ha d'implantar-se, ni un ideal al que ha de subjectar-se la realitat. Nosaltres anomenem comunisme al moviment real que anul·la i supera l'estat de coses actual.”

En aquesta obra escriuen que: “Les idees de la classe dominant són les idees dominants a cada època; o, dit en altres termes, la classe que exerceix el poder material dominant en la societat és, al mateix temps, el seu poder espiritual dominant. La classe que té a la seva disposició els mitjans per a la producció material disposa amb això, al mateix temps, dels mitjans per a la producció espiritual, el que fa que se li sotmetin, al mateix temps, per terme mig, les idees de qui li falten els mitjans necessaris per a produir espiritualment. Les idees dominants no són altra cosa que l'expressió ideal de les relacions materials dominants, les mateixes relacions materials dominants concebudes com idees; per tant, les relacions que fan d'una determinada classe la classe dominant, o sigui, les idees de la seva dominació.”

La lluita de classes i el seu estudi constitueixen un dels fonaments clau del marxisme. La lluita de classes és decisiva per a accelerar o retardar el procés de desenvolupament del capitalisme i per a accelerar o retardar la possibilitat de la seva extinció. Una de les més perniciosos desviacions del marxisme ha estat “l'economicisme” que de forma suïcida ha menysvalorat el decisiu paper de la lluita de classes. Com ha escrit el meu camarada de Batasuna i de la RED ROJA VASCA Iñaki Gil de San Vicente:

*“El mèrit del comunisme, i especialment de Marx però també de molts revolucionaris posteriors, és que va saber, d'una banda, sintetitzar l'essencial de les aportacions anteriors (de les masses oprimides fins i tot precapitalistes; de les innovacions teòriques dels economistes burgesos clàssics; de les innovacions teòriques dels polítics francesos; de les innovacions filosòfiques dels alemanys i de les innovacions ètiques dels socialistes utòpics) i, per un altre, enfilar aquesta síntesi en una teoria de l'evolució humana -el materialisme històric- qualitativament superior a la qual va poder elaborar la burgesia amb tots els seus instruments teòrics, universitaris, intel·lectuals, etc. **Per al comunista el materialisme històric és com per al mariner la ciència de la navegació. Ambdues es demostren en la pràctica i els errors comesos ens obliguen a millores i avanços.** Comparant aquesta evolució amb la de les teories burgeses, la superioritat del materialisme històric és innegable, encara que això no li eximeixi de l'autocrítica permanent. Ha estat i és tan aixafadora la seva superioritat que el capitalisme per a frenar-lo només ha tingut el criminal recurs de la brutalitat militar per a derrotar al comunisme en alguns llocs, per a asfixiar-lo en uns altres i per a atemorir i alienar tant a les classes oprimides perquè la resta dels seus avanços siguin sempre lluitant contra l'amenaça i el xantatge, quan no contra la repressió, la tortura i assassinat. **I és que, en aquest decisiu assumpte de la pràctica humana, els resultats que validen o neguen les teories antagòniques no s'obtenen després d'exhaustius exàmens neutrals realitzats per savis, sinó en el camp de batalla de la lluita de classes.** Des d'aquesta constància històrica què poden dir contra el marxisme, contra el materialisme històric, les diferents teories sociològiques, econòmiques, filosòfiques i ètiques burgeses que només s'han dedicat a defensar els interessos de les seves classes dominants, que són les que paguen els enormes sous dels seus intel·lectuals?”*

11.Les classes i les nacions i el seu dret a l'autodeterminació. Un problema de candent actualitat per als marxistes en el món i en l'Estat espanyol.

No passa avui un dia sense que en la premsa mundial aparegui el problema de les nacions i el seu dret a l'autodeterminació. Fins i tot en l'Europa que en 1975 proclamava que serien petrificades les seves fronteres els últims 30 anys, en trenta anys han vist com més d'una desena de nacions recuperaven la seva independència i la seva sobirania estatal. Fa uns mesos Montenegro recuperava la seva independència. Avui parlem de la imminent independència de Kosovo. Però a més i alhora l'actual onada ofensiva d'un capitalisme decadent que lluita desesperadament per sobreviure enmig de la seva crisi terminal pretén arrasar les nacions, uniformitzar a tots els éssers humans convertint-los de *Homo sapiens nationalis* en *Homo Coca Colensis* per explotar-los millor. La vostra nació, com totes les del planeta, està en perill d'arrasament i desaparició en aquest magma indiferenciat i uniformat que el capitalisme lluita per crear. Condició necessària però no suficient per a sobreviure com nació és contar amb un Estat propi. La independència de Galiza no és una aspiració. És avui una necessitat. Com ho és per als bascos la independència d'Euskal Herria i pels catalans la dels Països catalans.

El problema de les nacions i la seva relació amb les classes socials ha estat present al marxisme des de les

seves primeres hores. I aquesta presència ha coincidit amb una altra constant: que amb massa trista freqüència hi ha hagut comunistes de nacions opressores d'altres que han estat abans nacionalistes opressors que comunistes. I han tergiversat fins i tot els textos més clars de Marx i Engels referent a això.

Per exemple, massa vegades han citat mortíferament el Manifest comunista. Mutilant el seu text i magnificant unes frases que efectivament figuren en ell: ***“Els comunistes han estat acusats encara de voler abolir la pàtria, la nacionalitat. Els treballadors no tenen pas pàtria. Hom no els pot pas prendre allò que no tenen.”*** Aquestes últimes paraules han estat repetides milions de vegades. Ocultant que, immediatament darrere Marx i Engels van escriure que: ***“Fins que el proletariat no haurà conquerit, abans que tot, el poder polític, fins que no s'haurà erigit en classe nacional, fins que no s'haurà constituït ell mateix en nació, continuarà essent nacional, encara que de cap manera en el sentit de la burgesia.”***

I que pàgines abans en el mateix Manifest Marx i Engels havien afirmat que: ***“la lluita del proletariat contra la burgesia és d'antuvi una lluita nacional. Naturalment, el proletariat de cada país en particular ha d'acabar primer amb la pròpia burgesia.”***

Va ser Lenin, primer teòricament i després en la pràctica desencadenant amb la política de la URSS una lluita mundial (que ha tingut un immens èxit) contra el colonialisme i a favor del Dret d'Autodeterminació, qui va fixar amb detall la posició del marxisme enfront del problema nacional. Aquí està el seu crucial llibre *El Dret de les nacions a l'autodeterminació*. Escrit en rus en l'exili entre febrer i maig de 1914. Publicat d'abril a juny de 1914 en els números 4,5,6 de la revista PROSVESCHENIE -revista mensual teòrica, politicosocial i literària publicada legalment pels bolxevics a Petersburg des de desembre 1911 a juny 1914. Signat V. Ilín.

En V.I. Lenin: *Obras escogidas* en tres toms. Editorial Progreso. Moscú. 1981. tomo I pàgines 603-657.Y en V.I. Lenin *Obras completas* tomo 25 pàgines 271-340. Editorial Progreso, Moscú 1984. També hi ha edició espanyola de AKAL

Lenin defineix així: ***“per autodeterminació de les nacions s'entén la seva separació estatal de les col·lectivitats de nacionalitat estranya, és a dir, la formació d'un Estat nacional independent.”***

I emfatitza que: ***“Se'ns diu: donant suport el dret a la separació, doneu suport el nacionalisme burgès de les nacions oprimides(...)Nosaltres contestem: no(...)Quan la burgesia d'una nació oprimida lluita contra l'opressora, nosaltres estem sempre, en tots els casos i amb més decisió que ningú, a favor, ja que som els enemics més audaçs i conseqüents de l'opressió. Quan la burgesia de la nació oprimida està pel seu nacionalisme burgès nosaltres estem en contra. Lluita contra els privilegis i violències de la nació opressora i cap tolerància pel que fa a la tendència de la nació oprimida cap als privilegis. Si no propugnem ni vam dur a la pràctica en l'agitació la consigna del dret a la separació, afavorim no només a la burgesia, sinó als feudals i a l'absolutisme de la nació opressora(...)En tot nacionalisme burgès d'una nació oprimida hi ha un contingut democràtic general contra l'opressió, i a aquest contingut li prestem un suport incondicional, apartant rigorosament la tendència al exclusivisme nacional, lluitant contra la tendència del burgès polonès a oprimir a l'hebreu, etc. Etc(...) Prenguem la posició de la nació opressora. Pot per casualitat ser lliure un poble que oprimeix a altres pobles? No. Els interessos de la llibertat de la població russa exigeixen que es lluiti contra tal opressió. La llarga història, la secular història de repressió dels moviments de les nacions oprimides, la propaganda sistemàtica d'aquesta repressió per part de les classes "altes", han creat enormes obstacles a la causa de la llibertat del mateix poble rus”***

Per descomptat Lenin NO corregeix en aquest crucial tema a Marx i Engels. Per contra, el seu llibre cita, glossa i emfatitza multitud de textos i de comportaments de Marx i Engels a favor del Dret d'Autodeterminació de les nacions. Cita, per exemple una carta de Marx a Engels, del 30 de novembre de 1867: ***“Què hem d'aconsellar als obrers anglesos? Al meu judici, han de fer del Repeal (ruptura) de la unió” (d'Irlanda amb Anglaterra, és a dir, de la separació d'Irlanda d'Anglaterra) “un punt del seu programa; en breus paraules, la reivindicació de 1783, només que democratitzada i adaptada a les condicions actuals. Aquesta és l'única forma legal de l'emancipació d'Irlanda i, per això, l'única forma en que pot acceptar-se en el programa d'un partit anglès”.***

Lenin explica també que el 10 de desembre de 1869, Marx escriu que ***“l'interès absolut i directe de la classe obrera anglesa exigeix la ruptura de la seva actual unió amb Irlanda. La classe obrera anglesa no podrà fer res, mentre no es desembarassi d'Irlanda.. . La reacció anglesa, a Anglaterra, té les seves arrels en la***

esclavització d'Irlanda"

Lenin afegeix en el seu llibre el que Marx exclama: "**Quina desgràcia és per a un poble l'haver oprimit a un altre**". *La classe obrera d'Anglaterra no podrà alliberar-se, mentre Irlanda no s'alliberi del jou anglès. La esclavització d'Irlanda enforteix i nodreix a la reacció a Anglaterra*". I afegeix ell entre parèntesi (**igual com nodreix a la reacció a Rússia l'esclavització d'una sèrie de nacions!**).

Lenin completa el paràgraf recordant que "*Marx, al fer aprovar en la Internacional una resolució de simpatia cap a "la nació irlandesa", cap a "el poble irlandès", propugna la separació d'Irlanda d'Anglaterra*"

En altre passatge del seu llibre Lenin afirma rotundament que "**el dret a la separació suposa que el problema es resol** precisament no pel parlament central, sinó **únicament pel parlament (Dieta, referèndum, etc.) de la regió que se separa**"

Traduït a l'Estat espanyol: únicament el Parlament gallec i el poble gallec en referèndum seran els qui resolguin amb el seu vot la independència de Galiza de l'Estat espanyol. (*igual passa amb els Països Catalans, és a dir, els parlaments propis de tots els territoris catalans i el conjunt del poble en referèndum seran qui resolguin amb el seu vot la independència dels Països Catalans, afegit per la comissió de formació*)

L' independentisme comunista i internacionalista assumeix l'existència d'una sola espècie humana en la que no existeixen diferències d'intel·ligència i aptituds bàsiques imposades genèticament. Això no vol dir que advoqui per l'uniformisme cultural, per l'existència d'una única llengua mundial. Desgraciadament diverses esquerres -socialistes utòpics, anarquistes i stalinistas- sí han defensat teòricament **aquest criteri uniformador. El Capital vol imposar-ho a la pràctica i l'evolució mundialitzadora de l'economia pressiona en aquest sentit**. No obstant això, una concepció independentista reivindica just el contrari: **la riquesa de la humanitat radica en la seva diversitat cultural i en la seva aportació mútua**. Aquí hem de recórrer, com tantes altres vegades, a tesis ecologistes -la biodiversitat- aplicades a la societat humana: la diversitat cultural. De fet, una vegada més, **aquest és el criteri de fons dels clàssics marxistes: el lliure desenvolupament de cada persona i/o col·lectiu és el requisit del desenvolupament lliure de la comunitat en el seu conjunt**. Tornem així al sentit i significat del comunisme però no de manera abstracta sinó pràctica: per ventura no és enriquir a la humanitat l'augment de euskaldunes o de galego parlants (o catalanoparlants)?.

12. Enfront de la curiosa aparició actual de comunistes cristians i pacífics, per als marxistes la violència dels oprimits i explotats és sempre legítima i necessària.

Em resta enunciar ara quatre tesi, (perquè no són "teories" sinó TESIS, és a dir formulacions de FETS DEMOSTRATS):

- 1 - El fet de la mortífera crisi actual de la Humanitat tota en general i de les nostres nacions sense Estat (la meva, Euskal Herria i la vostra, Galiza) en particular.
- 2 - El fet que la causa d'ambdues és el capitalisme.
- 3 - El fet que l'única sortida viable és la destrucció del capitalisme i la marxa cap al comunisme.
- 4 - El fet que aquesta destrucció ha de fer-se per la violència i que la teoria pot convertir-se en la força material necessària per a exercir-la.

Aquesta apologia de la violència legítima dels oprimits i explotats apareix ja en 1848 en el més famós dels textos de Marx i Engels. En l'últim paràgraf del Manifest comunista que resa així:

"Els comunistes consideren indigne ocultar les seves idees i propòsits. Proclamen obertament que els **seus objectius només poden ser assolits enderrocant per la violència tot l'ordre social existent**. Les classes dominants poden tremolar davant una Revolució Comunista. Els proletaris no tenen gens que perdre en ella més que les seves cadenes. Tenen, en canvi, un món que guanyar. PROLETARIOS DE TOTS ELS PAISES, UNIU-VOS !"

Aquesta afirmació sobre la violència es basa en l'evidència empírica. No hi ha UN SOL CAS en tot el planeta i en els milers d'anys d'Història coneguda en el qual una classe dominant hagi deixat d'explotar i

dominar "per les bones". En tots els casos que ho ha fet va ser forçada per la violència, que SEMPRE és justa i legítima, dels dominats i explotats.

Hi ha una molt interessant afirmació anterior de Marx en 1844 en la Contribució a la crítica de la filosofia del Dret de Hegel, publicada en els *ANALES FRANCO-ALEMANES*, que també és una justificació de la validesa de Seminaris com aquest:

"Evidentment, l'arma de la crítica no pot substituir a la crítica de les armes. La força material ha d'enderrocar-se mitjançant la força material. Però també la teoria es converteix en poder material tan aviat com s'apodera de (convenç a) les masses. I la teoria és capaç de convèncer a les masses quan argumenta i demostra ad hominem, i argumenta i demostra ad hominem quan es fa radical. Ser radical és atacar el problema per l'arrel. I l'arrel per a l'home és l'home mateix. La prova evident del radicalisme de la teoria...i, per tant, de la seva energia pràctica consisteix a saber partir de la decidida superació positivista de la religió. La crítica de la religió desemboca en la doctrina que l'home és l'essència suprema per a l'home i, per tant, en l'imperatiu categòric d'invertir totes les relacions que l'home sigui un ésser humiliat, esclavitzat, desamparat, menyspreable..."

12. Un cop d'ull final molt ràpid a l'elaboració i al nucli del marxisme

Repeteix que és absolutament impossible tractar suficientment un tema com el dels fonaments del marxisme en una sessió de tres hores. Després d'haver portat a terme l'estratègia que vaig escollir: centrar-me amb algun detall en quatre qüestions clau, resumeixo ara un cop d'ull molt ràpid a l'elaboració i al nucli del marxisme.

Encara que Karl Marx i Frederich Engels, i tants altres, són claus en **el comunisme, aquest, en tant que moviment revolucionari que neix de les contradiccions objectives del mode de producció capitalista, és més que aquests individus**. Els propis Marx i Engels van dir en el seu *Manifest comunista (1848)* que:

"Les tesis teòriques dels comunistes no es basen de cap manera en idees i principis inventats o descoberts per un o altre reformador del món.

No són sinó l'expressió del conjunt de les condicions reals d'una lluita de classes existent, d'un moviment històric que s'està desenvolupant davant els nostres ulls"

El nucli del marxisme, elaborat per Marx i Engels, no es va constituir d'una única vegada, com una espècie d'inspiració divina, sinó després d'un llarg procés de formació inicial, un període de síntesi i una última fase d'enriquiment i millora. Inicialment Marx i Engels van aprendre:

En **primer** lloc i primer de tot de la lluita de classes real, pràctica, de les vagues i dels conflictes socials que estaven endurint-se des de l'últim terç del segle XVIII a Gran Bretanya i posteriorment a tot Europa.

En **segon** lloc, de l'estudi crític de la dialèctica hegeliana i del gruix de la filosofia alemanya, la més desenvolupada de la seva època.

En **tercer** lloc, de la practica política clandestina mantinguda durant llargs anys i de l'exili sofert posteriorment.

En **quart** lloc, de l'estudi sistemàtic de l'economia política anglesa, la més desenvolupada de la seva època.

En **cinquè** lloc, de l'estudi del socialisme polític francès, el més desenvolupat de la seva època. I de les innovacions ètiques dels socialistes utòpics

En **sisè** lloc, de l'estudi analític de les grans masses d'estadístiques, estudis i investigacions oficials del Parlament i dels governs britànics sobre la realitat social del capitalisme més desenvolupat del moment.

En **setè** i últim lloc, de l'estudi dels avanços més recents en la etnografia del moment.

Al llarg de la vida de Marx i Engels (Marx va néixer en 1818 i va morir en 1883, Engels va néixer en 1820 i va morir en 1895) el marxisme en formació va seguir al mil·límetre els avanços científics de tot signe; de la mateixa manera va defensar el més radical del feminisme obrer i popular, com l'obra de Flora Tristán; també van estudiar les cada vegada més alarmants notícies sobre les primeres conseqüències de la intervenció humana i del capitalisme contra la Naturalesa.

Cal subratllar que Marx encara que hagués ideat un pla de sis llibres sobre El Capital sols va poder editar personalment el primer, i Engels els dos següents, quedant altres tres sense començar. Però ambdós amics van deixar abundants i voluminosos apunts, alguns dels quals s'han publicat molt recentment i uns altres segueixen sense conèixer-se. De totes maneres, qüestions fonamentals com l'ètica i l'estètica emergeixen periòdicament en les seves obres com puntes que sobresurten per sobre de la mar, perquè en la realitat estan massissament presents en l'interior de les obres, sota la seva línia de flotació, com els icebergs.

Podem dir, per tant, que **el marxisme va aparèixer com la síntesi del millor del pensament humà occidental**. Síntesi realitzada després de minucioses i perllongades lectures i estudis analítics d'aquestes corrents, sotmetent-les al contrast amb els fets socials i a les comparacions entre totes elles.

Com resultat, va sorgir una nova forma d'intervenció en la història humana que ben aviat va definir unes diferències qualitatives insalvables i irreconciliables amb la forma burgesa d'interpretar la realitat tal qual aquesta apareix a primera vista.

Les diferències són aquestes:

una, la crítica de l'economia política burgesa basada en l'explotació, en el màxim benefici i en la irracionalitat del mercat. Crítica marxista centrada en la teoria de la plusvàlua, en la llei del valor del treball, en la llei de la caiguda tendencial de la taxa de benefici i en la mundialització i concentració de capitals;

dues, la crítica de la teoria burgesa de l'Estat i de la democràcia capitalista, centrada en; el materialisme històric (llei de la productivitat del treball); en les classes i la lluita de classes; en la funció de l'Estat (teoria de l'Estat en acte-extinció); en la violència versus la democràcia (la necessitat transitòria de la dictadura del proletariat) i en la necessitat d'acabar amb el mercat i la producció de valor per a assegurar el triomf del comunisme;

tres, la crítica de la metafísica i de l'idealisme, en qualsevol de les seves formes d'expressió, realitzada des de la dialèctica i el materialisme. La teoria filosòfica marxista centrada en la dialèctica en quatre camps: unitat i lluita de contraris; canvis qualitius; negació de la negació i totalitat concreta.

i **quatre**, la crítica de l'ètica capitalista realitzada des de la pràctica ètica del moviment revolucionari, que anuncia la futura ètica socialista i apunta alguns aspectes crucials de l'ètica comunista. La praxi, l'acció pràctica i teòrica com eix de transformació i d'aprenentatge. Definició dialèctica del concepte "llei" com camp d'intervenció i per tant de derrota i fracàs.

Els quatre punts característics del marxisme formen el nucli d'un mètode general d'interpretació científico-crítica, el materialisme històric i dialèctic, de la realitat considerada com una totalitat en permanent moviment contradictori.

Aquest mètode és capaç d'integrar, absorbir i incloure, enriquint-se amb això a si mateix, el millor de tots els corrents teòrics posteriors, després d'haver-les depurat en la mesura del possible dels seus continguts reaccionaris, però en bastants casos no és possible; i sobretot és capaç d'explicar mitjançant la integració a la seva teoria central les raons històriques de lluites socials aparegudes posteriorment al marxisme, o que van cobrar importància més tard. Així, per exemple, les reivindicacions antipatriarcal, les lluites d'alliberament ètnic i nacional, les lluites ecologistes, les noves fraccions i components de les classes treballadores, els cridats nous moviments socials, la antipsiquiatria i molts components del psicoanàlisi, les innovacions de les ciències i les crítiques al poder tecnocientífic burgès, i un llarg etcètera, troben la seva raó d'existència en les tesis bàsiques del materialisme històric.

Justo de la Cueva

Etxarri-Aranatz, Nafarroa, Euskal Herria. 12 de juny de 2007

